

PENÍZE

jejich význam pro tržní
systém, formy, historie

- Ivana Holcová
  - 423170

Peníze

- Peníze jsou jakékoliv aktivum, které je všeobecně přijímáno při placení za zboží a služby nebo při splácení dluhu.
- Peníze jsou cokoli, co slouží jako běžně přijímaný prostředek směny či placení. Za peníze se dá obecně považovat jakákoliv věc, která je přijímána výměnou za zboží nebo vypořádání dluhů.

Historie peněz

- 1) BARTEROVÝ OBCHOD
  - Výměna zboží za zboží
  - Přímá směna bez všeobecného prostředku směny
- 2) VŠEOBECNÉ EKVIVALENTY
  - Tzv. zbožové peníze
  - Dobytek, kožešiny, sůl, kovy, drahé kamení apod.
  - Nevýhody: těžká dělitelnost, malá trvanlivost (některé), špatná skladovatelnost
- 3) KOVOVÉ PENÍZE
  - 5000 př. n. l. - Mezopotámie
  - 6.-7. stol. př.n.l. - rozvoj
  - Usnadnění obchodu
  - Hodnota odvozována od podílu drahých kovů
  - Značení hmotnosti, později symbol panovníka- ručení za pravost
  - V českých zemích: Keltská civilizace, Denáry (Boleslav I., cca 970 n.l.)

- 4) PAPIROVÉ PENÍZE
  - Počátek v 17.století
  - Mince neuspokojují požadavky obchodu
  - Doklady o vlastnictví zlata
- 5) MĚNOVÁ REFORMA A VÝVOJ VE 20. STOLETÍ
  - 1823 měnová reforma
  - 70. léta – Evropský měnový systém

Formy peněz

- OBĚŽIVO

- Hotové peníze
- Dělení na mince a bankovky
- Dokonalá likvidita

- BEZHOTOVOSTNÍ PENÍZE

- tzv. deposita
- Uloženy na účtech u peněžních ústavů
- Využití při bezhotovostním styku (platba kartou, bankovní převody apod.)

Kryptoměny

- Digitální forma peněz založená na kryptografii (šifrování) → „jedničky a nuly“ uložené decentralizovaně na zařízeních po celém světě
- Hodnota určena trhem
- Omezené, předem známé množství
- Anonymní platby během vteřin
- Možnost vidět historii všech plateb
- Měnu nijak ovlivnit, falšovat, kontrolovat, způsobit její inflaci, atd.
- Výhody – anonymita, rychlost převodů měny, neregulovatelnost
- Nevýhody – anonymita, nestabilita, energetická náročnost (už globálně změřitelná – 1% světové spotřeby elektřiny), prostor pro kriminalitu
- Vedoucí postavení – Bitcoin (2009)
- Další druhy např.: Bitcoin Cash, Ethereum, Litecoin, Dash, ...

Bitcoin

- Funguje na základě decentralizované sítě počítačů – tzv. uzlů
- Připojení se k síti = odměna = bitcoin (= těžba)
  - Těžbu lze provádět pomocí výkonných grafických karet (nerentabilní) nebo speciálních čipů - ASIC
- Nyní cca 16,4 milionů, maximum 21 milionů
- Kurz vůči měnám značně proměnlivý - nyní cca 80.000 Kč, maximum cca 250.000 Kč (2018)
- Síť vhodná pro toky „černých peněz“ a kriminalitu (anonymita)
- Budoucnost – otázka regulace ze strany státu

Funkce peněz

- Prostředek směny
  - Schopnost zprostředkovat směnné akty
    - Bezhotovostní
    - Oběživem
  - Klíčový význam pro ekonomiku
- Účetní – zúčtovací jednotka
  - Schopnost být mírou ocenění všech výrobků a služeb
  - Cenu lze vyjádřit pouze v penězích
- Uchovatel hodnoty
  - Schopnost uchovat kupní sílu v čase
  - Trvanlivost, odolnost, dělitelnost, obecná akceptovatelnost
  - Uchování hodnoty je relativní

Vlastnosti peněz

- Univerzálnost
- Stabilita
- Přenosnost
- Trvanlivost
- Dělitelnost
- Rozeznatelnost

České bankovky

- Autorem Oldřich Kulhánek
- 100 Kč – Karel IV.
- 200 Kč – Jan Amos Komenský
- 500 Kč – Božena Němcová
- 1000 Kč – František Palacký
- 2000 Kč – Ema Destiniová
- 5000 Kč – Tomáš Garrigue Masaryk

Ochranné prvky na bankovkách

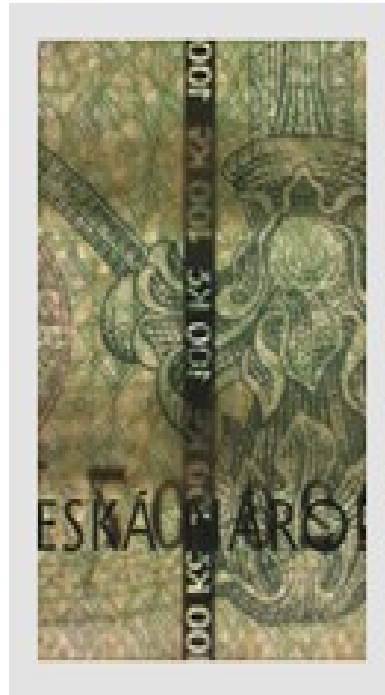
- Ochrana před paděláním
- Různé materiály, způsoby tisku, barvy, ...
- 3 skupiny
  - pro veřejnost
  - pro odbornou veřejnost
  - pro specializovaná zařízení

Vodoznak

- Portrét Karla IV.
- Zřetelně viditelný při pohledu na bankovku proti světlu

Okénkový proužek s mikrotextem

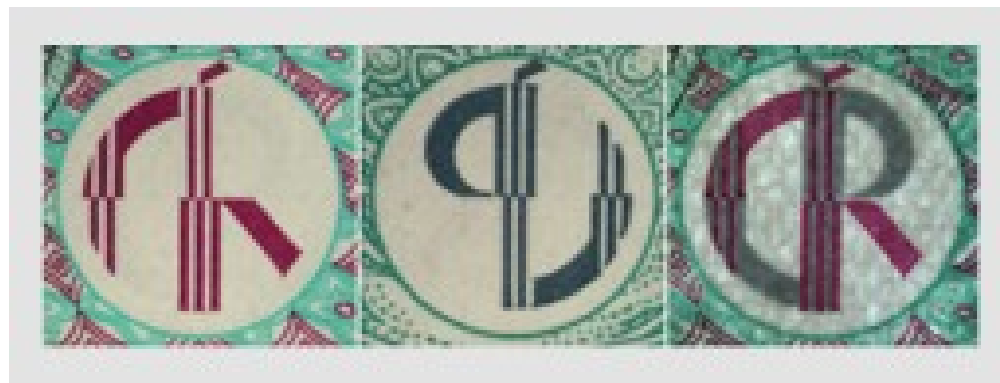
- Proužek z umělé metalizované hmoty
- Viditelný při pohledu proti světlu
- Mikrotext s nominální hodnotou bankovky

Barevná vlákna

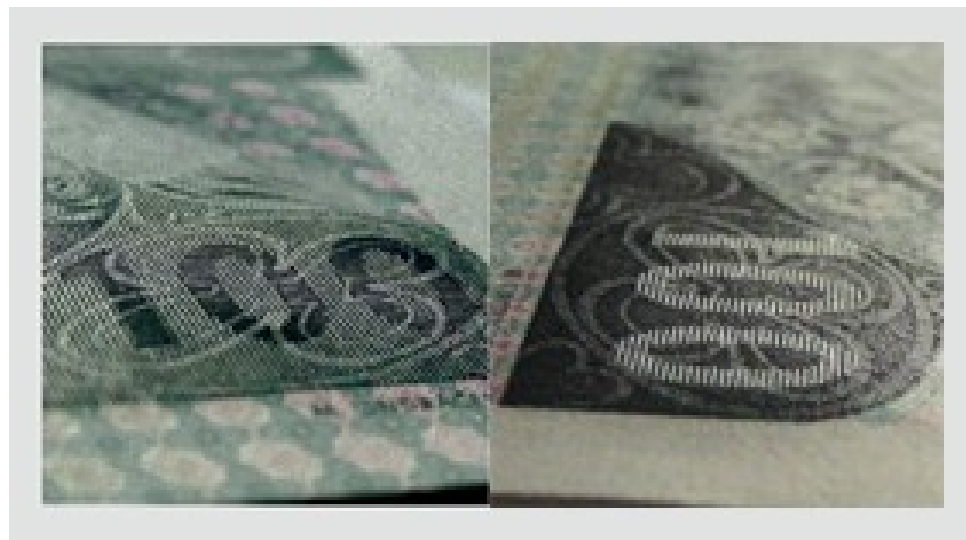
- Nejlépe zřetelná na okrajích bankovky
- Oranžová barva, 6 mm

Soutisková značka

- Z každé strany bankovky viditelná 1 část, při průhledu celý obrazec
- ČR

Skrytý obrazec

- Viditelný při sklopení bankovky do vodorovné polohy ve výši očí
- Číslo označující nominální hodnotu bankovky

Proměnlivá barva

- Zlatá barva – běžný čelní pohled na bankovku
- Zelená barva – sklopení bankovky proti světlu

Iridiscentní pruh

- Běžný pohled na bankovku – průhledný, slabě okrový
- Sklopení proti světlu – slabý zlatý a fialový nádech, kovový odlesk

Mikrotext

- V pruhu základní barvy, číselně označuje nominální hodnotu bankovky

Trestné činy

- Padělání a pozměnění peněz
- Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku
- Vydávání padělaných a pozměněných peněz za pravé
- Výroba a držení padělatelského náčiní
- Neoprávněná výroba peněz
- Ohrožování oběhu tuzemských peněz

Didaktické zpracování

- Časová dotace – 90 minut (2x 45 minut)
- Zařazení do RVP G:
  - vzdělávací oblast: Člověk a svět práce
  - vzdělávací obsah: Finance
  - učivo: Peníze
- Klíčové kompetence:
  - Kompetence k učení
  - Kompetence k řešení problémů
  - Kompetence komunikativní
  - Kompetence občanská
- Pomůcky
  - Počítač, dataprojektor, Powerpoint prezentace, pracovní list, stokoruny

- Cíle:
  - Žák se seznámí s vývojem peněz.
  - Žák pochopí, jakou funkci plní peníze, a jaké mají vlastnosti.
  - Žák dokáže rozpoznat ochranné prvky na stokorunové bankovce.
  - Žák samostatně vyplní pracovní list související s probranou látkou a následně jej vyhodnotí ve spolupráci se spolužákem.

- Výukové metody
  - Výklad učitele (výklad a objasnění nové látky)
  - Výukový rozhovor (doplňující dotazy, prověření pochopení důležitých informací)
  - Názorně – demonstrační (video, ukázka ochranných prvků)
  - Dovednostně – praktické (poznávání ochranných prvků)

Didaktické zpracování

- 1. vyučovací hodina
  - Zjištění žákovských prekonceptů
    - 7 minut
    - Myšlenková mapa psaná žáky na tabuli
  - Historie peněz, dnešní formy peněz
    - 15 minut
    - Výklad s podkladem prezentace
  - Video – historie peněz
    - 13 minut
    - [Nezkreslená věda III: Dějiny peněz](#)
    - Následné okomentování videa, diskuze
  - Zápis
    - 5 minut
  - Shrnutí
    - 5 minut
    - Shrnutí vyučovací hodiny pomocí výukového rozhovoru

- 2. vyučovací hodina
  - Navázání na předchozí vyučovací hodinu
    - 3 minuty
    - Zopakování probrané látky
  - Význam peněz pro tržní systémy, vlastnosti peněz
    - 10 minut
    - Výklad nové látky s pomocí prezentace
    - Výukový rozhovor k objasnění potřebných informací
  - České bankovky a jejich ochranné prvky
    - 10 minut
    - Ukázka českých bankovek a osobností, které jsou na nich vyobrazeny
    - Ukázka ochranných prvků na českých bankovkách
  - Zápis
    - 5 minut
  - Samostatné rozpoznávání ochranných prvků na stokorunách
    - 7 minut
    - Za pomoci prezentace
  - Pracovní list
    - 7 minut
    - Samostatné vyplnění pracovního listu, jeho konzultace se spolužákem a následná společná kontrola
  - Celkové shrnutí tématu
    - 3 minuty

Pracovní list

- Za první podobu peněz jsou považovány tzv. _____ mince. Jejich nejstarší podoba byla používána v Mezopotámii v období asi _____ př.n.l. Na našem území razila první mince _____ civilizace. Roku 955 začaly být raženy _____. Dnes jsou využívány dvě základní podoby peněz, a to _____ a _____ peníze. Časté je také používání tzv. _____, mezi jejich druhy patří například _____ nebo _____.
- Peníze plní 3 základní funkce. Jsou _____ směny, což znamená, že dokáží zprostředkovat směnné akty, a to jak _____, tak _____. Dále jsou takzvanou účetní jednotkou, což znamená, že mají schopnost být mírou ocenění všech _____ a _____. Jejich poslední funkcí je schopnost uchovat _____ v čase. Mezi vlastností peněz patří U_____, S_____, P_____, T_____, D_____ a R_____.

Pracovní list

- Vzpomeneš si alespoň na 5 ochranných prvků na penězích?

-

-

-

Pracovní list

- Kdo je na které české bankovce?
  - 100 Kč Jan Amos Komenský
  - 200 Kč Božena Němcová
  - 500 Kč Tomáš Garrigue Masaryk
  - 1000 Kč Karel IV.
  - 2000 Kč František Palacký
  - 5000 Kč Ema Destinová

Zdroje

- BALABÁN, Zdeněk a Ivan NOVESKÝ. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. Praha: COFET, c2009. ISBN 978-80-254-4207-4.
- Co je kryptoměna a jak funguje. *Kryptomagazín* [online]. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://kryptomagazin.cz/co-je-kryptomena/>
- DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA. *Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-008-9
- *Formy peněz* [online]. 2019 [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: < <http://penize.org/formy-penez/> >
- Kryptoměny [online]. 2000 - 2019 [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: < <https://www.kurzy.cz/kryptomeny//>>.
- Kryptoměny [online]. 2000 - 2019 [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: < <https://www.penize.cz/kryptomeny> >
- *O penězích* [online]. 2019 [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <<https://http://penize.org/o-penezich/.html/>>
- *Ochranné prvky* [online]. 2003 - 2019 [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky.html/>.
- *Peníze, jejich vlastnosti a funkce* [online]. 2019 [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: < http://poznej.jacr.cz/ukazka_student1.htm />.